

Mikä on viharikos?

Tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvista viharikoksista

Tässä esitteessä kerrotaan

- mikä on viharikos
- mitä on vihapuhe
- mitä on syrjintä
- kenelle viharikoksista voi ilmoittaa
- kenelle syrjinnästä voi ilmoittaa
- mistä voit saada tukea

Kuvitukset ja graafinen suunnittelu: Pirita Tolvanen

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRZNIJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Tiedolla vihaa vastaan –hanke (Facts Against Hate) on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus –ohjelmasta (2014-2020). Julkaisun sisällöt ovat täysin tekijöiden vastuulla, eivätkä ne välttämättä edusta Euroopan komission näkemyksiä.

Mikä on viharikos?

Viharikos on rikos, joka kohdistuu ihmiseen sen takia, että rikoksen uhri kuuluu johonkin vähemmistöryhmään.

Viharikoksen peruste eli motiivi on vihamielisyys tai ennakkoluulot toista ihmistä tai ihmisryhmää kohtaan.

Mikä tahansa rikos voi olla viharikos, jos se on tehty ihmisen jonkin ominaisuuden, kuten seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun takia.

Yleisiä viharikoksia ovat pahoinpitely ja uhkaus

Poliisin tietojen mukaan seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvät viharikokset ovat yleensä pahoinpitelyjä tai sanallisia loukkauksia, kuten uhkauksia.

Viharikos koventaa rangaistusta

Rikoksen uhrin seksuaalinen suuntautuminen on rikoslaissa mainittu peruste rangaistuksen koventamiselle, jos se on teon motiivi. Rangaistusta voidaan koventaa myös, jos motiivina on sukupuolen ilmaisu tai sukupuoli-identiteetti.

Muita rangaistuksen koventamisperusteita ovat:

- rotu
- ihonväri
- syntyperä
- kansallinen tai etninen alkuperä
- uskonto tai vakaumus
- vammaisuus.

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRZNIJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Mitä tarkoitetaan vihapuheella?

Jokaisella on sananvapaus, mutta sananvapaudella on rajat. Sananvapauteen ei kuulu, että voi loukata muiden ihmisten oikeuksia.

Vihapuhe on muutakin kuin puhetta

Vihapuhe on viestintää, joka levittää tai lietsoo vihaa yhtä ihmistä tai ihmisryhmää vastaan. Viestintä voi olla puhetta, mutta se voi olla myös esimerkiksi eleitä, kirjoituksia, kuvia, symboleja, musiikkia, piirroksia ja elokuvia.

Vihapuhe on kielletty laissa

Osa vihapuheesta on rangaistavaa. Se tarkoittaa, että Suomen rikoslaki kieltää sen.

Poliisi, syyttäjä ja tuomari arvioivat prosessin eri vaiheissa, onko kyse rikoksesta.

Vihapuhe voi olla myös yhdenvertaisuuslaissa tai tasa-arvolaisissa kiellettyä syrjintää.

Esimerkiksi seuraavat voivat olla merkkejä vihapuheesta:

- Käytetään ilmaisuja, joissa uhataan, solvataan tai panetellaan jotakin ihmisryhmää.
- Hyväksytään väkivalta tai syrjintä jotakin ihmisryhmää kohtaan.
- Ihmisiä verrataan eläimiin tai loisiin.

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Tiedolla vihaa vastaan –hanke (Facts Against Hate) on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus –ohjelmasta (2014-2020). Julkaisun sisällöt ovat täysin tekijöiden vastuulla, eivätkä ne välttämättä edusta Euroopan komission näkemyksiä.

Mikä on syrjintää?

Syrjintä on kielletty laissa, mutta silti sitä tapahtuu. Syrjintää on ihmisen kohtelu muita huonommin jonkin häneen liittyvän ominaisuuden perusteella. Syrjintä on kiellettyä riippumatta siitä, perustuuko se henkilön todelliseen vai oletettuun ominaisuuteen. Ihminen voi joutua syrjityksi usean ominaisuutensa vuoksi. Silloin puhutaan moniperusteisesta syrjinnästä.

Ihmiset voivat kohdata syrjintää seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella. Myös perhesuhteet saattavat altistaa sekä vanhemmat että lapset syrjinnälle. Muita syrjintäperusteita ovat esimerkiksi:

- ikä
- etninen alkuperä
- kansalaisuus
- kieli ja
- uskonto.

Mikä on häirintää?

Häirintä on yksi syrjinnän muoto. Häirintää saattaa olla esimerkiksi kiusaaminen työpaikalla, koulussa tai asiakastilanteessa. Häirintää ovat tilanteet, joissa joku käyttäytyy sinua kohtaan nöyryyttävästi, alentavasti tai uhkaavasti.

Seksuaalinen häirintä voi olla esimerkiksi vihamielistä tai törkeää puhetta (esimerkiksi homottelu tai huorittelu) tai seksin ehdottamista. Se voi olla myös fyysistä koskettelua, joka tapahtuu ilman sinun lupaasi.

Sukupuoleen perustuva häirintä liittyy sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Se on käytöstä, jolla pyritään halventamaan ja alentamaan toisen ihmisen sukupuolta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun sivuilla on lisää tietoa häirinnästä www.syrjinta.fi

Tasa-arvovaltuutetun sivuilta voit lukea lisää seksuaalisesta ja sukupuoleen perustuvasta häirinnästä www.tasa-arvo.fi

FACTS AGAINST HATE TIEDOLLA VIHAA VASTAAN FAKTA MOT VASTAAN ČINJENICE PROTIV MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Vain osa viharikoksista ilmoitetaan poliisille

Tutkimusten mukaan monet viharikoksen uhriksi joutuneet eivät tee rikosilmoitusta poliisille. Syitä tähän ovat mm. epäluottamus viranomaisiin, epäasiallisen kohtelu pelko ja usko siihen, että ilmoittaminen ei muuta mitään.

Poliisi saa tiedon vain osasta viharikoksia. Viharikoksen kokeneita on siten enemmän kuin poliisin tietoon tulleita viharikoksia.

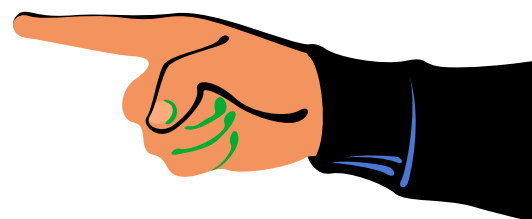

Viharikos aiheuttaa uhrille pelkoa ja eristäytymistä

Viharikoksen uhriksi joutuminen aiheuttaa uhrille vakavia seurauksia, kuten pelkoa ja eristäytymistä muista. Uhri voi pelätä, että hän joutuu uudelleen rikoksen kohteeksi, koska hän edustaa jotain vähemmistöä.

Uhrin lisäksi viharikos voi aiheuttaa pelkoa myös muissa, jotka kuuluvat samaan ryhmään. Seuraus voi olla, että samaan ryhmään kuuluvat eristäytyvät muista ja pelkäävät liikkua kodin ulkopuolella.

Viharikosten tekijät voivat olla uhrille tuntemattomia tai tuttuja, kuten sukulaisia tai naapureita. Uhrilla voi olla tekijään myös asiakassuhde.

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Viharikoksesta ilmoittaminen on tärkeää

On monia syitä, joiden vuoksi viharikoksesta kannattaa ilmoittaa viranomaisille.

Kun viharikoksesta ilmoitetaan poliisille, se auttaa muodostamaan kokonaiskuvan viharikoksista. Tällöin niihin voidaan puuttua ja ehkä myös estää viharikoksia tulevaisuudessa. Ilmoittaminen lisää myös tietoisuutta viharikoksista.

Ilmoittaminen voi johtaa siihen, että

- tekijä saa rangaistuksen
- tekijä ei tee tekoaan uudestaan
- tilanne ei muutu vakavammaksi.

Esimerkki epäilyistä viharikoksesta:

Henkilö herjasi baarissa toista asiakasta, koska ajatteli hänen kuuluvan sukupuolivähemmistöön ja tönä tätä.

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Kenelle voi ilmoittaa viharikoksesta?

Jos olet rikoksen uhri tai todistaja, ilmoita rikoksesta poliisille.

Uhri tai rikoksen todistaja voi tehdä rikosilmoituksen millä tahansa poliisilaitoksella. Sen voi tehdä käymällä henkilökohtaisesti poliisilaitoksella. Viranomaisille ilmoittamiseen voi saada tukea. Esimerkiksi Rikosuhripäivystyksestä voi saada tukihenkilön, joka voi tulla mukaasi.

Poliisin nettisivujen kautta voit tehdä rikosilmoituksen vähäisissä rikoksissa, jotka eivät vaadi poliisilta välittömiä toimenpiteitä. Kiireellisissä tilanteissa soita yleiseen hätänumeroon 112.

Kerro, jos epäilet viharikosta

On tärkeää kertoa poliisille kaikki asiat, jotka liittyvät rikokseen. Kerro, jos epäilet, että rikoksen tekijällä oli vihamotiivi. Vihamotiivista kertominen on tärkeää, sillä rikoksesta seuraavaa rangaistusta voidaan koventaa, jos kyseessä on viharikos.

Poliisilaitosten yhteystiedot löydät osoitteesta www.poliisi.fi/yhteystiedot

Esimerkki epäilystä viharikoksesta:

Henkilöä nimiteltiin julkisessa Facebook-ryhmässä seksuaalisen suuntautumisen vuoksi.

FACTS AGAINST HATE TIEDOLLA VIHAA VASTAAN FAKTA MOT HAT ČINJENICE PROTIV MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Tiedolla vihaa vastaan –hanke (Facts Against Hate) on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus –ohjelmasta (2014-2020). Julkaisun sisällöt ovat täysin tekijöiden vastuulla, eivätkä ne välttämättä edusta Euroopan komission näkemyksiä.

Kenelle voi ilmoittaa syrjinnästä?

Voit ottaa **yhdenvertaisuusvaltuutettuun** yhteyttä, jos olet kokenut syrjintää jonkin henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Henkilöön liittyviä syitä ovat esimerkiksi

- kieli
- vammaisuus
- terveydentila
- ikä
- etninen alkuperä
- kansalaisuus
- uskonto
- vakaumus
- mielipide
- poliittinen toiminta
- perhesuhteet
- seksuaalinen suuntautuminen.

Voit olla yhteydessä yhdenvertaisuusvaltuutettuun täyttämällä yhteydenottolomakkeen, lähettämällä sähköpostia, soittamalla päivystykseen, lähettämällä kirjeen tai chatin kautta.

www.syrjinta.fi

Työelämässä tapahtuvaa syrjintää yhdenvertaisuuslain osalta valvoo **aluehallintovirasto**. www.tyosuojelu.fi/tyosuhde/yhdenvertaisuus

Voit ottaa **tasa-arvovaltuutettuun** yhteyttä, jos olet kokenut syrjintää

- sukupuolen
- sukupuoli-identiteetin tai
- sukupuolen ilmaisun perusteella.

Voit olla yhteydessä tasa-arvovaltuutettuun soittamalla neuvontapuhelimeen tai lähettämällä sähköpostia.

www.tasa-arvo.fi

FACTS ■■■■■ TIEDOLLA ■■■■■ FAKTA ■■■■■ ČINJENICE ■■■■■
AGAINST ■■■■■ VIHAA ■■■■■ MOT ■■■■■ PROTIV ■■■■■
HATE ■■■■■ VASTAAN ■■■■■ HAT ■■■■■ MRŽNJE ■■■■■

 OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Mistä saa tukea?

Jos joudut itse rikoksen uhriksi tai todistajaksi, se voi herättää voimakkaita tunteita. Monet kokevat esimerkiksi ahdistusta, pelkoa ja turvattomuutta. On tärkeää, että pyydät tukea, jos koet siihen tarvetta.

Rikoksen uhrin saavat tukea ja neuvontaa Rikosuhripäivystyksestä (www.riku.fi). Rikosuhripäivystyksestä voi saada esimerkiksi tukihenkilön. Tarvittaessa palveluissa käytetään tulkkia. Rikosuhripäivystykseen voi olla yhteydessä puhelimitse tai verkossa.

Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus (sukupuolenosaamiskeskus.fi) tarjoaa henkilökohtaista neuvontaa ja vertaistukea transihmisille, intersukupuolisille, sukupuoltaan pohtiville ja heidän läheisilleen.

Perhesuhdekeskus (perhesuhdekeskus.fi) lisää hyvinvointia sateenkaari-ihmisten perhesuhteisiin järjestämällä perhesuhteita tukevaa vertaistoimintaa, tarjoamalla ammatillista tukea erityisen vaikeissa perhetilanteissa oleville ja tuottamalla tietoa perhesuhteiden tueksi.

Sinuiksi-palvelu (www.sinuiksi.fi) tarjoaa tukea seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville ja identiteettiään pohtiville ihmisille sekä heidän läheisilleen ja ammattilaisille.

[yhdenvertaisuus.fi/
vihapuhe](http://yhdenvertaisuus.fi/vihapuhe)

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRZŇJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

